

Länsstyrelsen
Västernorrland

Bevarandeplan Natura 2000

Omneberget SE0710048

Foto: Jonas Salmonsson

Namn:	Omneberget
Områdeskod:	SE0710048
Områdestyp:	SAC 2011-03
Area:	29,6 hektar
Skyddsform:	Naturreservat
Kommun:	Kramfors
Tillsynsmyndighet:	Länsstyrelsen i Västernorrlands län
Koordinat:	698550/162860
Karta:	18I 7F
Ägarförhållanden:	statligt
Uppdaterad:	2018-12

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. ALLMÄNT OM NATURA 2000	3
1.1 Allmänt om bevarandeplanen.....	3
2. GRUNDER FÖR UTPEKANDE	3
2.1 Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet	3
3. BEVARANDESYFTEN OCH BEVARANDEMÅL.....	4
4. OMRÅDESBESKRIVNING.....	4
4.1 Allmän områdesbeskrivning	4
4.2 Intressanta arter i området	4
5. EKOLOGISKA FÖRUTSÄTTNINGAR	5
5.1 För området i dess helhet	5
5.2 För ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet.....	5
6. HOTBILD MOT NATURA 2000-OMRÅDET	7
7. BEVARANDEÅTGÄRDER.....	7
7.1 Områdesskydd.....	7
7.2 Skötsel	7
8. BEVARANDESTATUS	8
9. UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL.....	8
10. REFERENSER	8
11. KARTOR	9

1. Allmänt om Natura 2000

Natura 2000 heter det nätverk av skyddsvärda områden som alla EU:s medlemsstater ska bidra till att skapa enligt EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) samt Fågeldirektivet (Rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar). Syftet är att bidra till bevarandet av den biologiska mångfalden inom gemenskapen. Sverige har som medlem i EU åtagit sig att se till att naturtyperna och arterna har gynnsam bevarandestatus, dvs. att de finns kvar i långsiktigt hållbar omfattning genom att vidta bevarandeåtgärder i form av skydd och skötsel. Genom 15–17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd har EU-direktiven implementerats i svensk lagstiftning. Ett särskilt tillstånd krävs om man vill utföra åtgärder som kan påverka miljön i ett Natura 2000-område på ett betydande sätt. Som en hjälp vid arbetet med att bevara naturvärdena i Natura 2000-områden samt som ett stöd för verksamheter som bedrivs i anslutning till området ska det finnas bevarandeplaner för samtliga områden.

1.1 Allmänt om bevarandeplanen

Bevarandeplanen är det dokument som ska beskriva vad som är syftet med bevarandet av varje enskilt Natura 2000-område och som ska ange vilka bevarandeåtgärder som planeras. Bevarandeplanen behandlar områdets ingående naturtyper och arter som finns upptagna i EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet samt Fågeldirektivet. En viktig del i arbetet med att vidta nödvändiga bevarandeåtgärder är formuleringen av bevarandesyfte och bevarandemål för varje Natura 2000-område samt att planera och prioritera vilka bevarandeåtgärder som behövs utifrån i dagsläget kända förhållanden och hot. Bevarandesyftet utgår från 17§ Förordningen om områdesskydd som anger att länsstyrelserna ska upprätta beskrivningar av syftet samt för de livsmiljöer och arter för vilka gynnsam bevarandestatus ska upprätthållas eller återställas.

2. Grunder för utpekande

2.1 Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

Området är utpekade att ingå i Natura 2000-nätverket enligt art & habitatdirektivet mot bakgrund av att det inom området finns i direktivet ingående naturtyper (tabell 1). Främsta motivet för utpekande av området är förekomsten av de prioriterade naturtyperna Västlig taiga och Lind-lönnskogar i sluttningar och raviner. På kartan finns naturtyperna redovisade geografiskt för området.

Tabell 1. Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

<i>Kod</i>	<i>Naturtyp</i>	<i>Areal (ha)</i>	<i>Andel (%)</i>
8220	Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar.	5	17
9010*	Västlig taiga	12	41
9050	Örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ.	1	3
9180*	Lind-lönnskogar i sluttningar och raviner.	4	14

*) = Prioriterad naturtyp

3. Bevarandesyften och bevarandemål

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller Art- och habitatdirektiv. För de enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Natura 2000-området Omneberget är ett brant sydväxtberg med en sydpräglad flora. Det främsta bevarandesyftet är att bevara sydväxtbergets speciella vegetation med olika naturtyper, särskilt lönnskogen i sluttningen. Området ska i huvudsak utvecklas fritt under naturligt rådande processer. Om miljön kring hassel och lönn blir för sluten kan det bli aktuellt med ringbarkning eller plockhuggning av inväxande gran.

Området är skyddat som naturreservat och därmed finns inget behov av ytterligare bevarandeåtgärder. I tabell 2 finns en sammanfattning av de bevarandemål som anger det tillstånd som bör råda i området för att optimera områdets bidrag till uppnåendet av gynnsam bevarandestatus på nationell, biogeografisk eller EU-nivå.

Tabell 2. Bevarandemål för ingående naturtyper

<i>Naturtyp</i>	<i>Bevarandemål</i>
8220, Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar.	<ul style="list-style-type: none"> Naturtypen ska bibehållas i minst 5 hektar Hydrologin ska förbli opåverkad. Typiska arter ska ha ej minskande populationer.
9010, Västlig taiga	<ul style="list-style-type: none"> Naturtypen bibehålls i minst 12 hektar. Skoglig kontinuitet och naturlig dynamik ska råda. Typiska arter som t.ex. Långskägg ska ha ej minskande populationer. Mängden död ved ska över tiden utgöra minst 20 % av totalvolymen ved, dock minst 20 m³ per hektar.
9050, Örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ.	<ul style="list-style-type: none"> Naturtypen ska bibehållas i minst 1 hektar Naturlig hydrologisk regim ska råda. Typiska arter ska ej ha minskande populationer
9180, Lind-lönnskogar i sluttningar och raviner.	<ul style="list-style-type: none"> Naturtypen ska bibehållas i minst 4 hektar Kontinuitet och naturlig dynamik av lövträd (hassel och lönn). Ingen förekomst av gran. Typiska arter ska ej ha minskande populationer

4. Områdesbeskrivning

4.1 Allmän områdesbeskrivning.

Omneberget som ligger i de centrala delarna av Höga Kusten har en mycket hög och brant bergssida. Växtligheten uppmärksammades redan år 1705. Berget anses idag vara ett av Norrlands mest intressanta sydväxtberg med en rik och sydligt präglad flora. Karaktäristiskt för området är den rika förekomsten av hassel och lönn som bildar kraftiga och högvuxna bestånd både på bergshyllor och i rasbranten.

4.2 Intressanta arter i området

Under våren växer här vitsippa (*Anemone nemorosa*), blåsippa (*Hepatica nobilis*), smånunneört (*Corydalis intermedia*), underviol (*Viola mirabilis*), vårärt (*Lathyrus vernus*) och

lundstjärnblomma (*Stellaria nemorum*). Rariteter är skogsknipprot (*Epipactis helleborine*), backdunört (*Epilobium collinum*), vårlök (*Gagea lutea*), tandrot (*Cardamine bulbifera*), backvial (*Lathyrus sylvestris*) och lövbinda (*Fallopia dumetorum*).

Den för trakten ovanliga skriftlaven (*Graphis scripta*) kan ses på grövre alar i området. På nedfallna lövträdsgrénar växer skålsvampen scharlakansröd vårskål (*Sarcoscypha coccinea*), som har högt indikatorvärde för skyddsvärda lövträdsmiljöer.

Fågellivet är rikt på olika sångare och andra småfåglar, t ex gärdsmyg (*Troglodytes troglodytes*), grönsångare (*Phylloscopus sibilatrix*), svarthätta (*Sylvia atricapilla*) och nötväcka (*Sitta europaea*). Både gråspett (*Picus canus*) och mindre hackspett (*Dendrocopos minor*) trivs här. I branten syns ofta korp (*Corvus corax*) och enstaka rovfåglar.

5. Ekologiska förutsättningar

5.1 För området i dess helhet

Sydväxtberget Omneberget har mycket höga naturvärden främst knutna till sin rika sydpräglade vegetation och sitt fågelliv. Det finns förutsättningar att bibehålla områdets värden så länge inte området påverkas av produktions-skogsbruk.

5.2 För ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

8220, Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar. Typen är vanlig i Sverige och kan indelas i ett flertal regionala undergrupper, dess främsta naturvårdsintresse ligger i dess roll som livsmiljö för t.ex. lavar och rovfåglar. Vegetationen är mycket varierande och i de enskilda områdena förekommer vegetationstyper av många olika slag.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- att populationerna hos de typiska arterna i naturtypen inte minskar påtagligt. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen
- att bergssluttningar med tillhörande vegetation lämnas orörda.
- Opåverkad hydrologi.
- Måttligt slitage från rörligt friluftsliv.

9010, Västlig taiga. Naturliga, gamla, barrträdsdominerade skogar i norra och mellersta Sverige samt yngre successioner som utvecklas naturligt efter brand eller omfattande stormfällningar. Med naturliga, gamla skogar menas skogar som bibehållit en stor del av den naturliga skogens artsammansättning, åldersvariation och ekologiska funktion. Dessa skogar kan ha en viss mänsklig påverkan genom exempelvis plockhuggning, men de har aldrig omfattats av större kalavverkningar. Naturtypen hyser mycket stor variation av arter allt från vanliga skogsarter till en rad hotade arter bland mossor, lavar, svampar och insekter (främst skalbaggar) mm.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- att populationerna hos de typiska arterna i naturtypen inte minskar påtagligt. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen.

- Skoglig kontinuitet. En viktig förutsättning är en kontinuitet av träd där det har skapats en naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning.
- Naturlig dynamik. Naturvärdena utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik, vilket omfattar störningar, t.ex. stormfällningar, insektsangrepp, översvämningar och brand.
- Förekomst av substrat är en förutsättning för epifytiska lavar och svampar knutna till naturtypen, samt även för vedlevande insekter. Exempel på substrat är död ved; grenar, torrträd, lågor m.m. i olika nedbrytningsstadier, gamla och grova träd med dithörande barkstruktur. Gamla träd och lång trädkontinuitet är även viktigt för marklevande mykorrhizasvampar.
- Ostörd hydrologi i framför allt sumpskogsmiljöer, samt i angränsande myrmark

9050, Örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ är enligt definition barrskogar eller blandskogar med gran på näringsrika jordar. Lokalerna ligger ofta i låglandet, i dalgångar eller på sluttningar med finsediment och rörligt markvatten. Högorter och ormbunkar dominerar men i torrare partier är lågorter vanligare. Översilade örtrika sumpskogar på sluttande mineraljordar kan ingå. Skogen kan vara måttligt påverkad av mänskliga aktiviteter såsom kreatursbete eller plockhuggning.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- en skoglig kontinuitet med en naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik
- den gynnsamma bevarandestatusen bör knytas an till de ekologiska krav som de för naturtypen karakteristiska arterna har, så att de kan finnas kvar och öka i antal.
- naturlig hydrologisk regim ska råda inom och strax utanför området.

9180, Lind-lönnskogar i sluttningar och raviner. Blandskog med lind, ask, alm och lönn på sluttande marker, exempelvis skredmarker, eller i raviner. Skogstypen förekommer på kalkrika, men ibland även silikatrika jordar. Den omfattar både kalla och fuktiga miljöer med skuggtolleranta arter och torra, varma miljöer som domineras av lind. Typer med avenbok skall ej inräknas här.

Karaktärsarter: lönn, ask, vitsippa, svalört, harsyra, skogsbingel, trolldruva, lind, hassel, vitsippa, lundgröe och liljekonvalj.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Kontinuitet av sekundära ädellövträd som lind, lönn och alm av en varierande ålder, inklusive gamla träd.
- Förekomst av substrat är av största vikt i denna naturtyp för epifytiska lavar, mossor och svampar, samt för insekter och landmollusker. Exempel på substrat: död ved; grenar, torrträd, hålträd, lågor m.m. av olika trädslag och i olika nedbrytningsstadier.
- Gamla träd av olika trädslag.
- Grova träd av olika trädslag.
- Skogstypens naturvärden utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik vilket omfattar naturliga störningar, som t.ex. skred, ras, stormfällningar och insektsangrepp.
- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på förändringar. Den gynnsamma bevarandestatusen är avhängig de ekologiska krav som arterna har så att de kan finnas kvar och öka i antal.

6. Hotbild mot Natura 2000-området

Omneberget är förutom att vara skyddat inom nätverket Natura 2000 också skyddat som naturreservat vilket innebär att det i reservatsbeslutet finns föreskrifter som hindrar arbetsföretag som kan skada naturmiljön. Verksamheter och faktorer som kan tänkas påverka Natura 2000-områdets naturtyp negativt visas i tabell 3.

Vid beskrivandet av hotbilden för ett område kan endast nu kända problem belysas. Det är viktigt att ha i åtanke att nya hot troligen kommer att identifieras i framtiden. De hot som är av global karaktär t.ex. klimatförändringar och atmosfäriskt spridna miljöbelastningar kan inte lösas genom områdets skötsel. Tyngdpunkten för hotbilden av varje enskilt Natura 2000-objekt ligger främst på lokala hot från landskaps- till artnivå.

Tabell 3. Verksamheter och faktorer som kan påverka Natura 2000-områdets naturtyper negativt

<i>Naturtyp</i>	<i>Hot</i>
8220, Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar	<ul style="list-style-type: none"> • Slitage från t.ex. friluftsliv
9010, Västlig taiga	<ul style="list-style-type: none"> • I dagsläget inga direkta hot
9050, Örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ	<ul style="list-style-type: none"> • Verksamheter som påverkar hydrologin i nära anslutning t.ex. grävning och utökning av befintliga vägar. • Kvävenedfall kan skapa eutrofiering, med negativa effekter på lavar m.m.
9180, Lind-lönnskogar i sluttningar och raviner	<ul style="list-style-type: none"> • Alla former av produktionsinriktat skogsbruk i anslutning till området. • Invandrande gran och främmande trädslag som t.ex. sykomorlön. • Ett ökat kvävenedfall kan förändra artsammansättningen i både fältskikt och bland epifyterna. I delar av landet kan även sur nederbörd påverka förutsättningarna för många arter.

7. Bevarandeåtgärder

7.1 Områdesskydd

Natura 2000-regelverket medför att det enligt 7 kap 28 a § miljöbalken krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka ett Natura 2000-område. Tillståndsprövningar ska utgå från hur verksamheten eller åtgärden påverkar områdets bevarandemål och möjligheten för området att uppnå bevarandesyftet.

Området är förutom att vara skyddat inom nätverket Natura 2000 också skyddat som naturreservat enligt svensk lag och har därför det rättsliga skydd som kan tänkas behövas.

7.2 Skötsel

Utgångspunkten för området är att det till största del ska utvecklas fritt under naturliga förhållanden och processer. För att gynna hassel och lönn bör dessa friställas från konkurrerande gran i rasmarken och bergsroten. Friställningen kan göras både genom ringbarkning och plockhuggning av gran. Om träd fälls ska man försöka få dem att hamna kors och tvärs över varandra för att på så vis utestänga älgen som annars troligast betar ner nytt önskvärt lövuppslag. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder visas i tabell 4.

Tabell 4. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder

<i>Skötselåtgärd</i>	<i>Tidpunkt</i>	<i>Prioritet</i>
Fri naturlig utveckling	Tills vidare	1
Friställning av hassel och lönn	Vid behov	1

8. Bevarandestatus

Bevarandestatusen för området i sin helhet är gynnsam då området är relativt opåverkat från modernt skogsbruk och en god hydrologisk regim råder.

9. Uppföljning av bevarandemål

Uppföljning av naturtyper och arter sker enligt Naturvårdsverket riktlinjer för uppföljning av skyddade områden och är beskrivna i regionala uppföljningsplaner på Naturvårdsverkets hemsida. Områdesvis uppföljning kommer att ske inom ett enskilt Natura 2000 område ifall det finns faktorer som där behöver följas upp särskilt och som inte fångas upp av den regionala uppföljningsplanen.

Utvärdering av gynnsam bevarandestatus för naturtyper och arter sker på biogeografisk nivå, för Västernorrlands län den boreala regionen.

10. Referenser

Art-och habitatdirektivet, Rådets direktiv 92/43/EEG an den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, officiell svensk översättning, version 01.01.2007

Natura 2000 i Sverige, handbok med allmänna råd, Naturvårdsverkets handbok 2003:9

15-17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m. m.

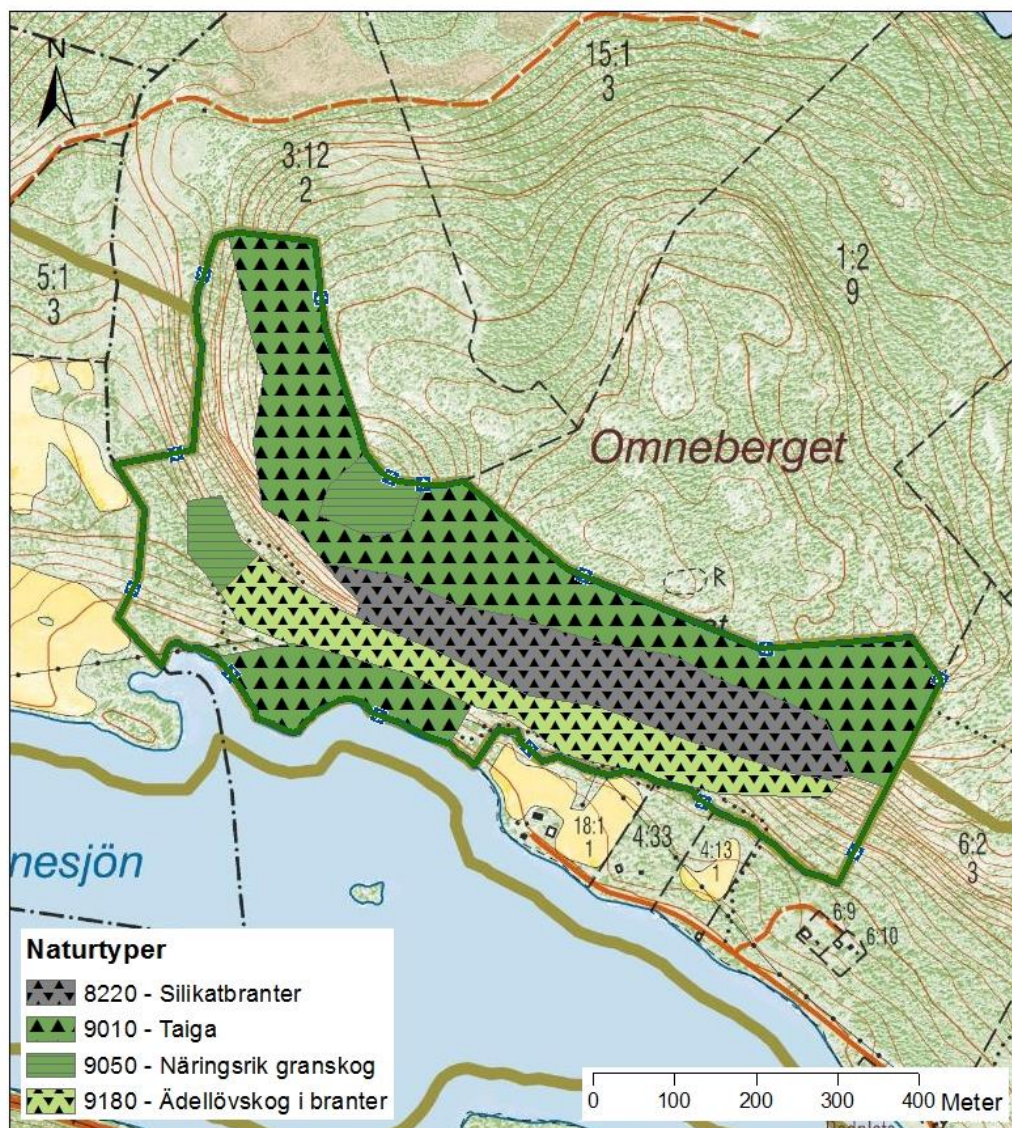
Guvå, L. 1971, Naturvårdsinventering i Västernorrlands län. Del 2. Ångermanland: Ådalen.
Mascher, J W. 1976. Drag ur västernorrlands flora. Växtlokaler i Västernorrlands län. Del 2 Ångermanland; Ådalen. Stockholm

Mascher, J W. 1978. Spontana förekomster av ädla lövträd i Ångermanland. Svensk botanisk tidskrift 71:315-325.

Svärd, H & Värnström, L. 1971. Omneberget. En växtekologisk undersökning. Länsstyrelsen i Västernorrland.

11. Kartor

Kartorna nedan visar de ingående naturtypernas utbredning samt en översikt av området. Aktuell information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område finns på Naturvårdsverkets hemsida, kartverket skyddad natur. Observera att det är naturtypernas utbredning och förekomst i verkligheten som gäller vid en tillståndsprovning enligt miljöbalken. Det innebär att både rapporterad areal och det som framgår av naturanaturtypskartan (NNK) kan behöva säkerställas med ytterligare uppgifter, t.ex. fältinventeringar.

© Länsstyrelsen Västernorrland
© Lantmäteriet Geodatasamverkan